S 90/00-240/01-210 V Brně dne 20. února 2001

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže jako orgán příslušný podle ustanovení § 2 odst. 3 a § 11 odst. 1 písm. a) zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. ve správním řízení č.j. S 90/00 zahájeném dne 29. prosince 2000 podle § 18 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) a ve smyslu § 8a zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. na návrh účastníka řízení, jímž je společnost Quarzwerke Gesellschaft mit beschrankter Haftung se sídlem Köln, SRN, ve správním řízení zastoupená advokátem Dr.iur. Jiřím Němcem na základě plné moci ze dne 27. listopadu 2000, ve věci povolení spojení podniků Quarzwerke GmbH a KERKOSAND, a.s., se sídlem Šajdíkove Humence, SR, ke kterému dochází dle § 8 odst. 2 písm. a) zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb., vydává toto

r o z h o d n u t í :

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže dle ustanovení § 8a odst. 2 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. spojení podniků Quarzwerke GmbH a KERKOSAND, a.s. se sídlem Šajdíkove Humence, SR, ke kterému dochází získáním 90,1 % akcií společnosti KERKOSAND, a.s. společností Quarzwerke GmbH na základě smlouvy o koupi akcií uzavřené 8. prosince 2000 mezi společnostmi Quarzwerke GmbH a akcionáři společnosti KERKOSAND, a.s. Ing. Jurajem Takáčem, Košice, SR, Ing. Jaroslavem Vicejem, Košice, SR, Ing. Rudolfem Dadulákem, Košice, SR, Ing. Vladimírem Hrabovským, Košice, SR a Peterem Poncou, Šaštín Stráže, SR, **povoluje.**

Odůvodnění:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže se sídlem v Brně, Joštova 8 (dále jen „Úřad“) obdržel dne 29. prosince 2000 návrh na zahájení správního řízení o povolení spojení podniků ve smyslu § 8a zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. (dále jen „zákon“ nebo „zákon o ochraně hospodářské soutěže“), podaný společností Quarzwerke Gesellschaft mit beschrankter Haftung se sídlem Köln, SRN (dále jen „Quarzwerke“). Z návrhu vyplývá, že ke spojení podniků došlo získáním 90,1 % akcií společnosti KERKOSAND, a.s. se sídlem Šajdíkove Humence, SR (dále jen „Kerkosand“) společností Quarzwerke na základě smlouvy o koupi akcií ze dne 8. prosince 2000 uzavřené mezi společností Quarzwerke jako kupujícím a akcionáři společnosti Kerkosand Ing. Jurajem Takáčem, Košice, SR, Ing. Jaroslavem Vicejem, Košice, SR, Ing. Rudolfem Dadulákem, Košice, SR, Ing. Vladimírem Hrabovským, Košice, SR a Peterem Poncou, Šaštín Stráže, SR jako prodávajícími; to vše na území Slovenské republiky. Protimonopolný úrad SR spojení podniků rozhodnutím ze dne 15. ledna 2001 povolil.

Přesto, že k uvedené transakci došlo mimo území ČR, příslušnost Úřadu k rozhodování o daném spojení je dána ustanovením § 2 odst. 3 zákona, kde je uvedeno, že zákon se vztahuje i na činnost a jednání, k nimž došlo v cizině, pokud se jejich účinky projevují na tuzemském trhu.

Šetření Úřad v této věci zahájil nejdříve zkoumáním, zda se jedná o spojení podniků s účinky na tuzemském trhu. Z předložených podkladů vyplývá, že společnost Quarzwerke je vlastníkem majetkových účastí na více společnostech v rámci Evropy. V ČR je většinovým akcionářem společnosti Provodínské písky a.s. se sídlem v Provodíně (86,87%) a minoritním akcionářem společnosti Sklopísek Střeleč-Eximos, a.s. (34,9%; majoritní podíl 65,1% má Ficarex, s.r.o.,Teplice). Společnost Provodínské písky a.s. je tedy jediným podnikem kontrolovaným společností Quarzwerke na území ČR. Předmětem podnikání této společnosti je zejména těžba a úprava křemičitého písku.

Společnost Kerkosand je akciovou společností se sídlem ve Slovenské republice. Předmětem podnikání je těžba a úprava průmyslových minerálů. Na území ČR nemá žádné majetkové účasti; působí zde jako dovozce křemičitých písků.

Majetková účast společnosti Quarzwerke v české společnosti Provodínské písky a.s. a dovozy do ČR kupované společnosti Kerkosand jsou právě těmi skutečnostmi, jež naplňují ustanovení § 2 odst.3 zákona a Úřad spojení podniků posuzoval ve správním řízení dle příslušných ustanovení zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Z předložených podkladů bylo zjištěno, že na základě smlouvy o koupi akcií získá společnost Quarzwerke nad společností Kerkosand přímou kontrolu ve smyslu § 8 odst. 2 písm. a) zákona, neboť za spojování podniků se považuje mj. případ, kdy osoba kontrolující jeden podnik získá kontrolu nad jiným podnikem získáním akcií. Z pohledu zákona o ochraně hospodářské soutěže se tedy jedná o spojení podniků.

V dalším kroku Úřad zkoumal, zda shora uvedené spojení podniků narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž, což je předpokladem působnosti Úřadu dle § 11 odst. 1 písm. a)

zákona o ochraně hospodářské soutěže ohledně řízení v této věci. Účelem zákona je ochrana hospodářské soutěže na trhu výrobků a výkonů (dále jen „zboží“) proti jejímu omezování, zkreslování nebo vylučování (dále jen „narušování“). Za narušení hospodářské soutěže se považuje případ, kdy spojením podniků přesáhne jejich podíl 30 % celkového obratu na celostátním nebo místním trhu daného zboží, jak je uvedeno v ustanovení § 8a odst. 1 zákona. Za účelem zjištění, zda tato podmínka byla splněna, bylo třeba, aby Úřad vymezil, ohledně jakého zboží, na jakém území a v jakém časovém momentu dochází ke střetu nabídky a poptávky, tj. relevantní trh.

Při vymezení trhu z hlediska **věcného,** tj. trhu, jež zahrnuje zboží, které spotřebitel z hlediska jeho vlastností a předvídaného účelu použití pokládá za shodné, zaměnitelné nebo vzájemně nahraditelné, Úřad zkoumal, jaké zboží bude předmětným spojením dotčeno.

Z informací již uvedených vyplývá, že spojení podniků probíhá mezi společnostmi, které soutěží zejména na trzích písků. Písky, které se těží pro průmyslové účely, se rozdělují na různé druhy dle účelu a možnosti jejich použití. Účel použití a využitelnost se řídí dle chemických a fyzikálních vlastností jednotlivých druhů písků, které jsou určovány zejména dobou vzniku a lokalitou ložiska. Směrodatnými vlastnostmi písků jsou zejména velikost písečného zrna, forma zrna, barva, hodnota pH, obsah SiO_2, obsah železa, obsah oxidu hliníku, těžkých kovů a nečistot, dále povrchová aktivita písku a stálost všech uvedených parametrů. V důsledku přírodního charakteru jednotlivých druhů písku a jejich rozdílných vlastností se nahraditelnost jednotlivých druhů písků navzájem vylučuje.

Křemičitý písek se využívá ve sklářském, slévárenském a stavebním průmyslu. I v těchto průmyslových oblastech je však třeba rozlišovat jednotlivé tržní segmenty. Ve sklářském průmyslu se dále diferencuje mezi písky pro výrobu bílého skla a mezi písky pro výrobu skla barevného. V odvětví slévárenského průmyslu se používá křemičitý písek ve spojení s jinými materiály jako teplovzdorná plnící látka při výrobě slévárenských forem a jader. Ve stavebním průmyslu nachází křemičitý písek svoje uplatnění jako součást omítek, maltových hmot, plynobetonu apod.

Společnost Kerkosand těží písek, který nelze na základě jeho chemického složení použít na výrobu bílého skla, a to z důvodu technologických problémů s odbarvením skloviny a s tím související vysoké investiční náročnosti. Také jeho využití při výrobě forem a jader na odlitky z oceli je zanedbatelné, což je podmíněno nízkým obsahem SiO_2 a vysokým obsahem živců, který způsobuje sníženou teplotu spékání písku. Forma zrna a z toho vyplývající nízké využití jako spojovacího prostředku však upřednostňuje použití tohoto písku při výrobě šedé litiny.

Písek společnosti Provodínské písky a.s. pochází ze vzácného ložiska sklářských písků. Jeho využití v odvětví výroby barevného skla a šedé litiny je z důvodu jeho vyšší ceny nehospodárné. Kvalita tohoto písku jej předurčuje pro výrobu bílého skla. Rovněž z důvodu chemického složení a z toho vyplývající vysoké teplovzdornosti je provodínský písek vhodný pro výrobu ocelových odlitků a nelze jej nahradit písky společnosti Kerkosand.

Písky obou společností jsou velmi kvalitní a tedy i dražší surovinou. Rozdílný původ však určuje rozdílné mineralogické a chemické složení, z toho vyplývá, že pro použití ve sklářském a slévárenském průmyslu jsou tak prakticky nezaměnitelné.

Zhodnocením shora uvedeného pro účely správního řízení Úřad vymezil **věcné** relevantní trhy rozhodné pro posouzení daného spojení podniků takto:

1. křemičitý písek pro výrobu bílého skla
2. křemičitý písek pro výrobu barevného skla
3. křemičitý písek pro výrobu forem a jader na odlitky z oceli a ocelové slitiny

4. křemičitý písek pro výrobu forem a jader na odlitky z šedé litiny

Z hlediska **časového** Úřad pro účely správního řízení považuje uvedené trhy za trhy trvalého charakteru. A to i přesto, že celková kapacita trhů je limitována zásobami ložisek. Vyhledávání, průzkum, vlastní dobývání ložisek je prováděno při splnění podmínek stanovených příslušnými právními předpisy (z.č. 44/1988 Sb., horní zákon) a všechny subjekty na daných trzích svou činnost kromě vlastní těžby zaměřují na zabezpečení další činnosti, tj. nalézání a zajištění nových ložisek.

V případě písků vyšší cenové skupiny pro shora uvedené použití je nabídka i poptávka uskutečňována v rámci celé ČR. Na rozdíl od úzce vymezených místních trhů stavebních písků byl proto **geografický** trh vymezen územím celé republiky.

V další fázi šetření se Úřad soustředil na určení postavení dotčených společností na jednotlivých relevantních trzích. Při stanovení procentuálních podílů vycházel Úřad z marketingových poznatků všech uvedených soutěžitelů, z podkladů předložených účastníkem řízení a z průběžně získávaných informací Úřadu.

Na relevantním trhu s křemičitým pískem pro výrobu bílého skla se kromě společnosti Provodínské písky a.s. pohybují Sklopísek Střeleč – EXIMOS, a.s. se sídlem v Mladějově v Čechách a K E M A T spol. s r.o., se sídlem ve Skalné.

Na dodávkách křemičitého písku na výrobu barevného skla se podílí vedle dovozů společnosti Kerkosand TVARBET MORAVIA a.s. se sídlem v Dolních Valech a Moravské keramické závody, a.s. se sídlem v Rájci-Jestřebí.

Na trhu křemičitého písku pro výrobu forem a jader na odlitky z oceli a ocelové slitiny se účastní společnosti Provodínské písky a.s., Moravské keramické závody, a.s., se sídlem v Rájci-Jestřebí, Kaolin Hlubany, a.s.se sídlem v Hlubanech a Sklopísek Střeleč – EXIMOS, a.s. se sídlem v Mladějově v Čechách.

Pro oblast trhu s křemičitým pískem pro výrobu forem a jader na odlitky z šedé litiny jsou dodavateli Kerkosand a Moravské keramické závody, a.s. se sídlem v Rájci-Jestřebí.

V rámci šetření podílů soutěžitelů na jednotlivých relevantních trzích bylo prokázáno, že v případě společnosti Provodínské písky a.s. byla 30 % hranice celkového obratu na relevantním trhu s křemičitým pískem pro výrobu forem a jader na odlitky z oceli a ocelové slitiny (68%) ve smyslu § 8a odst. 1 věta druhá zákona o ochraně hospodářské soutěže překročena. Totéž lze konstatovat u společnosti Kerkosand pokud jde o relevantní trhy s křemičitým pískem pro výrobu barevného skla (61%) a pro výrobu forem a jader na odlitky z šedé litiny (70%). Z popisu relevantních trhů a z předložených údajů o účastnících spojení je však zřejmé, že soutěžitelé si navzájem nekonkurují, protože jimi vyráběné zboží – těžený písek – není z pohledu použitelnosti zaměnitelné. Přestože v daném případě nedojde ke zvýšení tržních podílů, je možné učinit závěr, že se v daném případě jedná se o spojení podniků, které narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž.

Aby Úřad předmětné spojení povolil, musí soutěžitelé prokázat, že újma, která narušením soutěže může vzniknout, bude převážena hospodářskými výhodami, které spojení přinese (§ 8a odst. 2 zákona), neboť spojení podniků, které vede k založení nebo posílení dominantního postavení, může bránit efektivní soutěži.

S přihlédnutím k účelu zákona Úřad újmu spatřuje již v samotném faktu narušení soutěže; jde buď o snížení počtu vzájemně si konkurujících subjektů, a to ať již v důsledku právního zániku konkurenta nebo jeho ovládnutím nebo o založení či posílení dominantního postavení soutěžitele. Spojení přináší jeho účastníkům výhody vždy, neboť je výrazem jejich svobodného rozhodnutí a nelze předpokládat, že soutěžitelé mají zájem sebe sama dobrovolně poškozovat. Z uvedeného lze dovodit, že zákon nemá na mysli výhody z pohledu účastníka

spojení. Výhody musí být zvažovány a prokázány z pohledu veřejného zájmu, přičemž podstatu tohoto zájmu je třeba vidět na straně poptávky, tedy na straně spotřebitele. Jestliže soutěžitelé prokáží spravedlivý díl výhod spotřebitelům, pak je možné hodnotit omezení hospodářské soutěže z pohledu stanovení § 8a odst. 2 zákona o ochraně hospodářské soutěže a spojení podniků povolit.

Úřad se kromě posuzování efektů spojení, které účastník řízení označuje jako výhody spojení, zabýval jak současnou situací na trhu písků, tak s tím souvisejícími bariérami vstupu na relevantní trhy. Celková kapacita výše uvedených relevantních výrobkových trhů je limitována zásobami výhradního ložiska, tj. zjištěným a ověřeným množstvím vyhrazených nerostů ložiska nebo jeho části, odpovídající podmínkám využitelnosti, bez ohledu na ztráty při jeho dobývání. Administrativní bariéra vstupu na dané trhy je dána zejména horním zákonem (č. 44/1988 Sb.), který stanoví zásady ochrany a hospodárného využívání nerostného bohatství, zejména při vyhledávání a průzkumu, otvírce, přípravě a dobývání ložisek nerostů, úpravě a zušlechťování nerostů prováděných v souvislosti s jejich dobýváním, jakož i bezpečnosti provozu a ochrany životního prostředí při těchto činnostech. Dalšími překážkami pak mohou být kapitálová náročnost strojního vybavení a příslušné technologie. Přesto však nelze trhy charakterizovat jako uzavřené, bez možnosti rozšíření okruhu soutěžitelů.

Hodnocení hospodářských výhod je třeba provádět zejména v souvislosti s rozvojem sklářského průmyslu, a to v oblasti tavícího postupu, kdy rostou požadavky jednotlivých odběratelů na kvalitu exaktně definované suroviny. Šířka pásma, ve kterém je přípustná tolerance vlastnosti zrna a chemického složení křemičitého písku, se bude v budoucnosti stále zmenšovat. Využití kvalitnější suroviny a v důsledku toho i optimálnější realizace tavícího postupu umožňuje využívat takto uspořené potenciály jiným způsobem. Požadavky týkající se množství překročí v průběhu dalších let dnes dosahovanou kapacitu společnosti Kerkosand. Pro úpravu suroviny dle potřeb spotřebitelů bude potřeba dalších finančních investic. Má-li dojít k dalšími rozvoji společnosti Kerkosand, udržení a posílení její pozice, a to nejen v SR, ale i jako dovozce pro ČR, je třeba dodatečných finančních investic, zejména do výrobního zařízení, které nemohou dosavadní akcionáři poskytnout. Společnost Quarzwerke disponuje nejen potřebnými finančními prostředky, ale i technickým know-how, moderním řídícím zařízením a novými dosud nevyužívanými technologiemi. Orientaci společnosti Quarzwerke na východoevropské a středoevropské trhy dokazují již uskutečněné investice do české společnosti Provodínské písky a.s. Účastník řízení dále uvádí další hospodářské výhody jako je zkvalitnění služeb, zvýšení produktivity práce a kvality výroby. Všechny uvedené výhody pak ve svém souhrnu nejen zabezpečí stávající odbytové trhy, ale lze oprávněně očekávat i zpřístupnění nových, zejména zahraničních trhů. Společnost Quarzwerke rovněž předpokládá, že finanční úspory ovlivní tvorbu cen.

V provedeném řízení Úřad posoudil zjištěné skutečnosti z hlediska dopadu spojení na soutěžní prostředí a zhodnotil hospodářské výhody, které účastník řízení předložil, přičemž lze konstatovat, že hospodářské výhody se ve svém kumulativním účinku projeví pozitivně i na straně spotřebitele v podobě nové cenové politiky a širší a kvalitnější nabídky zboží. Zlepšení vnitřní finanční situace soutěžitelů, zajištění stabilnější odbytové pozice a schopnosti pružně reagovat na potřeby náročného trhu lze rovněž přiřadit k výhodám, jež se ve svém důsledku projeví jako výhody pro spotřebitele. Shora uvedené hospodářské výhody mají pozitivní dopad i z pohledu celospolečenského. Újma, která by mohla spojením podniků soutěžitelů vzniknout, je převážena hospodářskými výhodami z tohoto spojení plynoucími. Proto Úřad v souladu s § 8a odst. 2 zákona rozhodl, že spojení podniků bude povoleno.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto rozhodnutí je možno ve lhůtě 15 dnů ode dne jeho doručení podat podle § 61 zákona č. 71/1967 Sb., v platném znění, rozklad k předsedovi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže - I. výkonného odboru, Joštova 8, Brno. Včas podaný rozklad má odkladný účinek.

Ing. Jana Konopiská
pověřená řízením I. výkonného odboru

Toto rozhodnutí obdrží:
Quarzwerke GmbH zastoupená Dr.iur. Jiřím Němcem, advokátem, Čermákova 7, Praha 2